

εις Ἀδριανούπολιν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Σηλυβρίαν, ὅπου ἐπεβίβασθη εἰς χελάνδιον ἵνα μετακομισθῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ' ἀπέθανε τῇ 16 Σεπτεμβρίου πρὶν φθάσῃ εἰς τὰ ἴδια, ἐκ τοῦ ὀξυτάτου πυρέτου ὃν ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν τὸ ἐξάνθημα ἐκεῖνο.

Ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος Ε' ἀνεδείχθη πολὺ ἀσθηρότερος καὶ ἐπιμονώτερος τοῦ πατρὸς περὶ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μεταρρυθμίσεως. Ὁ Λέων Γ' ἐσχεδίασε μᾶλλον ἢ ἐξετέλεσε τὰ περὶ τοῦτο τὸ μέρος βουλευμάτων αὐτοῦ, ἐνῶ ὁ Κωνσταντῖνος Ε' οὐ μόνον πρῶτος ἐξετέλεσεν ἀλλὰ καὶ συνεπλήρωσε τὰ βουλευματα ταῦτα. Ἐντεῦθεν δὲ ὑβρίσθη μὲν πλειότερον ἢ ὁ πατὴρ ἀλλὰ πολλαὶ τῶν ἀποδιδομένων εἰς αὐτὸν βιαιοπραγιῶν ἔχονται πλειότερον ἀληθείας ἢ αἱ ἀποδοθεῖσαι εἰς τὸν Λέοντα Γ'. Οἱ πολέμοι αὐτοῦ ἠδίκησαν τὸν ἄνδρα κατὰ τοῦτο, ὅτι ἠθέλησαν νὰ δεινώσωσι τὰς βιαιοπραγίας τὰς ὁποίας ὁμολογουμένως ἔπραξε καὶ ἐπενόησαν πλείστας ἄλλας τὰς ὁποίας οὐδέποτε ἔπραξεν. Ὁ ἀναγνώστης γινώσκει ἤδη μετὰ πόσης ἐπιμελείας ἀνεζητήσαμεν τὴν περὶ τῆς δημοσίας αὐτοῦ πολιτείας ἀλήθειαν, ἀγωνισθέντες νὰ ἀνακαλύψωμεν ἀνά μέσον τῆς τερατολογίας τῶν χρονογράφων καὶ τῶν συναξαριστῶν τὴν γνησίαν τῆς ἱστορίας εἰκόνα. Περὶ τὴν ἀνακάθαρσιν ταύτην, ἥτις ἐνθυμίζει ὁπωσοῦν τὴν ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἐπὶ τῶν παλιμπήστων χειρογράφων γινομένην ἐργασίαν, ὀδηγὸν κύριον ἐλάβομεν τὸν πατριάρχην Νικηφόρον. Ἀλλὰ προκειμένου νὰ συμπληρώσωμεν τὴν κρίσιν ἡμῶν ἐπιφέροντες ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τῆς ἰδιωτικῆς πολιτείας τοῦ Κωνσταντίνου Ε' συναντῶμεν ὡς πρὸς αὐτὸν ἐκείνον τὸν κύριον ἡμῶν ὀδηγὸν δυσκολίαν τινά, περὶ ἧς δεόν νὰ ὁμιλήσωμεν ἐκτενεστέρον.

Ἐὰν πιστεύσωμεν τὸν Θεοφάνην καὶ τοὺς συναξαριστάς, ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος Ε' ὑπῆρξε δειλὸς καὶ ἀπάνθρωπος. Καὶ οὐδ' εἰς τοῦτο τινὲς εὐχαριστούμενοι προσθέτουσιν ὅτι ἐλάτρευε τὴν Ἀφροδίτην, θύων αὐτῇ ἐν νυκτὶ ἀνθρώπινα θύματα ὅτι ἦτο θηριώδης πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν, τοὺς ὁποίους πολλάκις μὲν διέτασσε νὰ μαστιγώσωσι, πολλάκις δ' αὐτὸς ὁ ἴδιος διὰ πυγμῶν καὶ λακτισμῶν ἀγεννῶς καὶ ἀναξιοπρεπῶς ἐτιμῶρει· ἐπὶ πᾶσι δ' ὅτι ὑπῆρξεν ἔκδοτος εἰς δεινὴν περὶ τὴν δίαιταν ἀκολασίαν. Ὁ Νικηφόρος ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ οὐδὲν τοιοῦτον ἀναφέρει καὶ ἀπ' ἐναντίας μνημονεῖ γυμνασίων μαρτυροῦντων τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν γενναιότητα τοῦ ἀνδρός. Ἄλλ' εἰς ἐν τῶν χειρογράφων τοῦ Θεοφάνους σφίζεται περικοπὴ τις περιλαμβάνουσα ἐν εἴδει ἀνακεφαλαιώσεως τῆς ὅλης τοῦ Κωνσταντίνου πολιτείας ἅπασαν τὴν πρὸ μικροῦ συνοψισθεῖσαν τερατογραφίαν καὶ ταύτην ὡς γνώμην τοῦ Νικηφόρου· διότι προομιάζει ἡ περικοπὴ ἐκείνη διὰ τῶν λέξεων «περὶ οὗ (τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου) καὶ ὁ θεῖος Νικηφόρος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τοιαύδε φησίν». Τὸ καθ' ἡμᾶς τοσοῦτο πεπεσμεθα ὅτι ἡ περικοπὴ αὕτη δὲν εἶναι ἔργον τοῦ καλοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου ἀνδρός ὥστε οὐδόλως ἠθέλομεν μνημονεῖσαι αὐτῆς ἐὰν ὁ περιφανὴς Πεταύιος δὲν ἐπισυνῆπτεν αὐτὴν ἐν τῷ τέλει τῶν εἰς Νικηφόρον σημειώσεών του ὡς κρίσιν ἀναμφισβήτητον τοῦ πατριάρχου. Ἐνώπιον τῆς γνώμης ταύτης εἶναι ἀδύνατον νὰ σιωπήσωμεν. Ἐκθέτομεν λοιπὸν τοὺς λόγους δι' οὓς ὑπολαμβάνομεν τὸ ἔργον ὡς νόθον καὶ ὑποβολμαῖον. Ἐν πρώτοις ἡ μακρὰ αὕτη καὶ ὑβριστικὴ περὶ Κωνσταντίνου κρίσις εἰς οὐδὲν τῶν τοῦ Νικηφόρου χειρογράφων ἀναφέρεται. Καὶ πῶς ἦτο δυνατόν ν' ἀναφερθῆ, ἐνῶ ἡ ἱστορία τοῦ Νικηφόρου, ὅπως ἐπὶ Φωτίου τοῦ πατριάρχου ἐσφίζετο, ἀπολήγει εἰς τὸ ἔτος 769, ἧτοι ἐπταετίαν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Κωνσταντίνου, ἡ δὲ περὶ ἧς ὁ λόγος περικοπὴ περιλαμβάνει κρίσιν γενικὴν περὶ ὀλοκλήρου τῆς βασιλείας